C/2026/3231

2.7.2026

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady „Utrzymanie pokoju – Plan działania na rzecz gotowości obronnej do 2030 r.”

(konsultacja fakultatywna)

JOIN (2025) 27 – final

(C/2026/3231)

Sprawozdawca: **Christian MOOS (DE, Grupa III)**

Współsprawozdawca: **Christophe TYTGAT (BE-Kat. 1)**

Doradczynie i doradcy	Małgorzata DAROWSKA (z ramienia współsprawozdawcy z Kategorii 1)
	Kristýna HELM (z ramienia Grupy I)
Decyzja Zgromadzenia Planarnego	18.3.2026
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
Wniosek o konsultację	14.1.2026
Podstawa prawna	Artykuł 104 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemyśle
Data przyjęcia przez sekcję	10.3.2026
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.3.2026
Sesja plenarna nr	604
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	201/4/15

1. Wnioski i zalecenia

1.1. W obliczu powrotu wojny do Europy oraz globalnej rywalizacji przekształcającej porządek światowy EKES popiera dążenie do opracowania kompleksowej europejskiej strategii w dziedzinie obronności. Popiera również strategię na rzecz unii gotowości oraz strategię bezpieczeństwa wewnętrznego UE w nawiązaniu do wspólnej białej księgi w sprawie obronności europejskiej – Gotowość 2030. Podkreśla też zalecenia zawarte w opinii CCMI/256 w sprawie Planu działania w zakresie transformacji unijnego przemysłu obronnego.

1.2. Wiarygodna obronność europejska wymaga demokratycznej rozliczalności i przejrzystości, w tym publicznego monitorowania gotowości i skutków przemysłowych. EKES popiera kompleksową europejską strategię obronną, która łączy gotowość wojskową z gotowością cywilną, odpornością społeczną, dyplomacją, prawem międzynarodowym oraz promowaniem pokoju, demokracji i praw człowieka. Gotowość w dziedzinie obronności nie powinna prowadzić do militaryzacji, lecz raczej do wzmocnienia zdolności obronnych w sposób kompatybilny z władzą cywilną i kontrolą demokratyczną.

1.3. EKES docenia uporządkowaną strukturę planu działania, jego cele, harmonogramy i przewidywane rezultaty, ale ubolewa, że nie uwzględniono w nim obrony morskiej jako zasadniczego elementu gotowości obronnej UE.

1.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje wskazanie priorytetowych obszarów zdolności, lecz zwraca uwagę, że w odniesieniu do Ukrainy część tych zdolności została niestety opóźniona lub ograniczona.

1.5. Gotowość obronna Europy musi być ukierunkowana i skoncentrowana na precyzji, danych wywiadowczych, cyberobronie, logistyce, mobilności, obronie powietrznej, kosmicznej, morskiej, lądowej i przeciwrakietowej oraz ochronie infrastruktury krytycznej, w tym kolei i portów.

1.6. EKES wzywa UE do przezwyciężenia fragmentacji oraz do wzmocnienia i zoptymalizowania bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego (EDTIB), a w związku z tym także do zacieśnienia współpracy, wspierania wspólnych zamówień, zmniejszenia zależności od innych krajów, w tym w odniesieniu do zasobów energetycznych, i zapewnienia odporności łańcucha dostaw, w tym dostaw paliw, w celu wzmocnienia strategicznej autonomii Europy.

1.7. EKES ostrzega przed krajowym protekcjonizmem w zamówieniach w dziedzinie obronności. Wspólne zamówienia, najlepiej za pośrednictwem europejskiej platformy lub agencji, mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju europejskiej obronności i poprawy interoperacyjności między państwami członkowskimi. Równie istotne są wspólne ramy regulacyjne dotyczące towarów wojskowych.

1.8. Należy priorytetowo traktować osiągnięcia w zakresie zdolności, przy jednoczesnym zapewnieniu rozwiązań sprzyjających wspólnemu poczuciu europejskiej odpowiedzialności. EKES podkreśla potrzebę zajęcia się poważnymi niedociągnięciami społecznymi, które obecnie istnieją i podważają niezbędną spójność społeczną i regionalną, co może przełożyć się negatywnie na samą gotowość obronną.

1.9. EKES podkreśla znaczenie równych warunków działania dla przedsiębiorstw publicznych i prywatnych. Zwraca uwagę na potrzebę ukierunkowanego wsparcia dla MŚP dysponujących odpowiednimi zdolnościami, a jednocześnie apeluje o większe zachęty dla liderów technologicznych wśród spółek o średniej kapitalizacji.

1.10. Stworzenie do 2027 r. rzeczywistej unijnej przestrzeni mobilności wojskowej wymaga ujednolicenia przepisów dotyczących transportu, ceł i infrastruktury. EKES apeluje o wprowadzenie mierzalnych wskaźników efektywności oraz systemu kompleksowej odprawy celnej w celu przyspieszenia przepływów transgranicznych.

1.11. Kilka państw członkowskich ponownie wprowadza obowiązek odbycia służby wojskowej. W związku z tym EKES zaleca ogólnounijną debatę ze społeczeństwem obywatelskim na temat wymogów obrony wojskowej i cywilnej.

1.12. EKES proponuje europejski pakt na rzecz umiejętności obronnych, aby zapewnić wykwalifikowaną siłę roboczą, i potwierdza znaczenie solidnych norm pracy, równowagi regionalnej, zaangażowania partnerów społecznych w transformację przemysłową i przestrzegania praw pracowniczych. Popiera też zasadę nieobniżania poziomu ochrony praw pracowniczych tego personelu oraz zaangażowanie partnerów społecznych w niezbędne przemiany przemysłowe w drodze dialogu społecznego i rokowań zbiorowych.

1.13. EKES apeluje o to, by pogłębianie integracji gospodarczej i przemysłowej w dziedzinie obronności następowało równolegle z integracją polityczną i wojskową, przy pełnym wykorzystaniu potencjału Traktatu z Lizbony.

2. **Uwagi ogólne**

2.1. EKES popiera kompleksową europejską strategię obronną, która łączy gotowość wojskową z gotowością cywilną, odpornością społeczną, dyplomacją, prawem międzynarodowym oraz promowaniem pokoju, demokracji i praw człowieka ([1]). W tym kontekście popiera strategię na rzecz unii gotowości ([2]) oraz strategię bezpieczeństwa wewnętrznego UE ([3]) w nawiązaniu do wspólnej białej księgi w sprawie obronności europejskiej – Gotowość 2030. EKES zwraca również uwagę na zalecenia zawarte w opinii CCMI/256 w sprawie Planu działania w zakresie transformacji europejskiego przemysłu obronnego, w której przeanalizowano transformację przemysłową leżącą u podstaw gotowości obronnej i która jest ściśle powiązana z niniejszą opinią.

([1]) Dz.U. C, C/2025/5162, 28.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5162/oj.
([2]) Strategia na rzecz unii gotowości – zapobieganie nowym zagrożeniom i kryzysom oraz reagowanie na nie.
([3]) EUR-Lex – 52025DC0148 – PL – EUR-Lex.

2.2. EKES docenia strukturę planu działania, przejrzyste cele, harmonogramy i przewidywane rezultaty oraz uwzględnienie działań podejmowanych przez siły zbrojne państw członkowskich UE. Plan działania nie jest jednak wystarczająco jasny w kwestii zarządzania i podziału kompetencji między kluczowymi podmiotami, w tym Komisją Europejską, Europejską Agencją Obrony (EDA) i państwami członkowskimi oraz NATO. W rezultacie poszczególne filary gotowości obronnej nakładają się na siebie. Spójne działania wymagają jasnego podziału obowiązków i odpowiedniego zarządzania.

2.3. EKES odnotowuje, że w planie działania potwierdzono suwerenność państw członkowskich w zakresie bezpieczeństwa narodowego i obrony oraz ich odpowiedzialność za określanie celów w odniesieniu do zdolności z myślą o zapewnieniu gotowości sił zbrojnych do realizacji zadań strategicznych i wojskowych. Jednocześnie dostrzega wartość we wzmocnienia koordynacji między państwami członkowskimi oraz wyznaczeniu ogólnych celów europejskich wraz z jasno określonymi działaniami i mierzalnymi celami.

2.4. W sytuacji gdy 27 państw członkowskich UE dysponuje ponad 178 systemami uzbrojenia (w przeciwieństwie do USA, które mają 30), a 80 % zamówień realizowanych jest na poziomie krajowym, europejskie produkty obronne nie są ani znormalizowane, ani interoperacyjne, co powoduje dublowanie rozwiązań, nieefektywność oraz wysokie koszty. Istniejące rozdrobnienie europejskiego przemysłu osłabia gotowość obronną UE. Doświadczenia wojenne Ukrainy uwydatniają znaczenie scentralizowanych zakupów i scentralizowanego zarządzania zdolnościami. EKES popiera apel zawarty w planie działania o bardziej skoordynowane zamówienia sprzętu wojskowego, włączając w to wspólne procedury udzielania zamówień, i wzywa do opracowania odpowiednich rozwiązań w celu uniknięcia fragmentacji i wąskich gardeł.

2.5. EKES podkreśla potrzebę wzmocnienia i optymalizacji EDTIB, ograniczenia fragmentacji i powielania działań, zacieśnienia współpracy i łączenia zasobów, stymulowania wspólnych zamówień, zminimalizowania zależności zagranicznych, nabywania produktów europejskich – w tym poprzez system preferencji europejskich w sektorach wrażliwych z punktu widzenia bezpieczeństwa, takich jak obronność – oraz zapewnienia odporności łańcucha dostaw w celu wzmocnienia strategicznej autonomii i odporności Europy oraz optymalizacji wykorzystania zasobów ([4]).

2.6. EKES podkreśla, że unia rynków kapitałowych ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów UE w zakresie strategicznej autonomii i gotowości obronnej.

2.7. EKES zwraca uwagę na potrzebę ukierunkowanego wsparcia dla MŚP o odpowiednich zdolnościach oraz silniejszych skutecznych zachęt dla innowacyjnych przedsiębiorstw zdolnych do organizowania łańcuchów wartości i integracji przedsiębiorstw typu start-up i środowisk akademickich. Wszystkie inwestycje publiczne i zamówienia publiczne muszą być powiązane z warunkowością społeczną, aby skuteczniej zachęcać przemysł do inwestowania w podnoszenie i zmianę kwalifikacji, wysokiej jakości miejsca pracy i rekrutację personelu na potrzeby sprawiedliwej transformacji.

2.8. EKES potwierdza, że zasada nieobniżania poziomu ochrony praw pracowniczych, dialogu społecznego i rokowań zbiorowych ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej transformacji europejskiego przemysłu obronnego.

2.9. EKES podkreśla znaczenie rozwoju regionalnego, w tym lepszego wykorzystania Funduszu Spójności do modernizacji infrastruktury podwójnego zastosowania, a także uproszczonych procedur i sprawiedliwego dostępu do finansowania.

2.10. Gotowość obronna Europy musi koncentrować się na zdolności do precyzyjnych uderzeń, danych wywiadowczych, cyberobronie, logistyce, obronie powietrznej, kosmicznej, morskiej, lądowej i przeciwrakietowej, ochronie infrastruktury krytycznej, w tym kolei i portów, oraz wzmocnieniu powiązań portów z ich zapleczem. Elementy te wzmacniają odstraszanie przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka szkód ubocznych oraz zwiększają odporność.

2.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje wskazanie kluczowych kroków i kamieni milowych, w tym początkowych priorytetowych obszarów w zakresie zdolności, lecz ubolewa, że w odniesieniu do Ukrainy część tych zdolności – pomimo ich dostępności – została opóźniona lub ograniczona przez państwa członkowskie, co zmniejsza skuteczność europejskiego wsparcia.

([4]) Dz.U. C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj; Dz.U. C, C/2024/4663, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4663/oj; Dz.U. C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 168; Dz.U. C 129 z 11.4.2018, s. 51; Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 62.

2.12. Zależność od surowców krytycznych, w tym zasobów energetycznych, stanowi rosnące zagrożenie strategiczne. Gotowość obronna zależy zatem również od zapewnienia odporności przemysłowej i surowcowej poprzez zdywersyfikowane, niezawodne, oparte na zasobach UE (jak w przypadku biopaliw ze zrównoważonej krajowej biomasy) łańcuchy dostaw oraz moce przerobowe w Europie ([5]).

3. **Plan działania na rzecz gotowości obronnej do 2030 r.: ocena i zalecenia**

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że plan działania łączy politykę w zakresie przemysłu, innowacji, zamówień publicznych i mobilności w spójny program mający na celu zapewnienie Europie gotowości obronnej do 2030 r., obejmujący ogólnoeuropejskie projekty flagowe, utworzenie do 2027 r. ogólnounijnej przestrzeni mobilności wojskowej oraz powiązania z architekturą finansową planu ReArm Europe.

3.2. EKES ostrzega przed krajowym protekcjonizmem w zamówieniach w dziedzinie obronności i apeluje o rozwiązania. Ochrona krajowego przemysłu przed uczciwą konkurencją europejską powoduje nieefektywność, powielanie działań i wyższe koszty. Protekcjonizm prowadzi do fragmentacji rynków i tworzenia zbędnych zdolności, hamuje innowacje, podważa zaufanie między państwami członkowskimi oraz może utrudniać interoperacyjność.

3.3. Pilnie potrzebne są jasne wytyczne dla przemysłu dotyczące udziału we wspólnych zamówieniach, w szczególności w zakresie kwestii podatkowych, takich jak zwolnienie z VAT przewidziane w art. 20 rozporządzenia w sprawie SAFE. Wytyczne te powinny być konsekwentnie odzwierciedlone w mających zastosowanie ramach zamówień publicznych w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa, w tym w dyrektywie 2009/81/WE ([6]), a także w unijnych zasadach kwalifikowalności kosztów komponentów i podsystemów. Większa przejrzystość umożliwi przedsiębiorstwom skuteczniejsze planowanie produkcji i inwestycji. Zasadnicze znaczenie ma również wyjaśnienie zasad pomocy państwa w odniesieniu do inwestycji finansowanych ze środków publicznych.

3.4. W rozdziale 5 planu działania trafnie podkreślono potrzebę zlikwidowania luk w zdolnościach i wzmocnienia konkurencyjności Europy, przy czym szybkość i efektywność mają kluczowe znaczenie dla gotowości obronnej. Należy priorytetowo traktować osiągnięcia w zakresie zdolności, przy jednoczesnym zapewnieniu szerokiego udziału, który sprzyja skutecznej wspólnej obronie, strategicznej autonomii oraz budowaniu wspólnego poczucia europejskiej odpowiedzialności.

3.5. EKES apeluje o stworzenie rzeczywistego jednolitego rynku sprzętu obronnego, opartego na przejrzystości i wspólnych standardach, zapewniającego równe warunki działania przedsiębiorstwom publicznym i prywatnym.

3.6. W planie działania słusznie wzywa się do skoordynowanych inwestycji, zwiększenia skali przemysłowej i większej gotowości operacyjnej. Nie jest to jednak nowa obserwacja: EKES od dawna ostrzega, że europejska obronność pozostaje rozdrobniona ([7]). Inicjatywy takie jak EDIRPA odegrały ważną rolę jako projekty pilotażowe, lecz mają charakter tymczasowy i są zbyt ograniczone pod względem zarówno finansowania, jak i zakresu instytucjonalnego. Aby osiągnąć cel 40 % wspólnych zamówień do 2027 r., UE potrzebuje stałej platformy lub agencji zamówień publicznych, która umożliwi koordynację, standaryzację i zwiększanie skali zamówień.

3.7. Taka platforma lub agencja mogłaby przynieść korzyści skali, zwiększyć przejrzystość oraz wspierać MŚP przez otwarte cyfrowe procedury przetargowe. Powinna ona funkcjonować nie jako „nabywca z Brukseli", lecz jako centrum współpracy. (Za wzór mogłyby posłużyć zamówienia szczepionek w czasie pandemii COVID-19.) EDIRPA, EFO i EDA stanowią solidną podstawę, jednak brakującym ogniwem instytucjonalnym pozostaje platforma oparta na podstawach prawnych, wspólnie zarządzana i odpowiednio finansowana, umożliwiająca długofalowe wspólne zamówienia.

3.8. Cel 40 % wspólnych zamówień przewidziany w planie działania jest zarówno ambitny, jak i niezbędny. EKES zaleca wyznaczenie pośrednich kamieni milowych (25 % do 2026 r.), zapewnienie przejrzystej sprawozdawczości oraz zastosowanie podejścia opartego na otwartej architekturze z wykorzystaniem wspólnych, jasno określonych norm technicznych i interfejsów, aby zapewnić interoperacyjność i uniknąć uzależnienia od jednego dostawcy.

([5]) Dz.U. C 349 z 29.9.2023, s. 142; Dz.U. C, C/2023/857, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/857/oj.

([6]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniająca dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE (Dz.U. L 216 z 20.8.2009, s. 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

([7]) EUR-Lex – 52025DC0148 – PL – EUR-Lex.

3.9. EKES przyjmuje do wiadomości ambitne flagowe programy, takie jak europejska inicjatywa obrony przed dronami, straż wschodniej flanki, europejska tarcza powietrzna i europejska tarcza kosmiczna oraz sieć korytarzy mobilności wojskowej, i wzywa do jasnego określenia zasad zarządzania tymi inicjatywami.

3.10. Mobilność wojskowa jest niezbędna dla bezpieczeństwa i obrony Europy, w tym dla wsparcia UE dla Ukrainy. Osiągnięcie do 2027 r. w pełni zintegrowanej unijnej przestrzeni mobilności wojskowej wymaga zharmonizowanych ram transportowych: jednolitych procedur, ustandaryzowanych zgłoszeń celnych oraz wzmocnienia zdolności podwójnego zastosowania. Niezawodna infrastruktura dostaw paliwa ciekłego jest niezbędna dla mobilności wojskowej. Infrastruktura energetyczna, która powinna jak najszybciej stać się w pełni zrównoważona, jest ważna dla gotowości obronnej i podwójnego zastosowania. Kluczowe znaczenie ma lepsza koordynacja między organami cywilnymi i wojskowymi, interoperacyjna infrastruktura oraz jasne wskaźniki efektywności. Ponieważ 95 % inwestycji ma charakter podwójnego zastosowania, EKES popiera wprowadzenie systemu kompleksowej odprawy celnej, aby ułatwić przepływy transgraniczne. W przypadku infrastruktury publicznej należy zaangażować partnerów społecznych. Obrona morska stanowi integralną część obronności i mobilności wojskowej. EKES sugeruje włączenie obrony morskiej jako zasadniczego elementu reakcji UE w zakresie gotowości obronnej, oraz podkreśla potrzebę uwzględnienia portów w wykazach infrastruktury krytycznej wymagającej ochrony. Wzywa też do pełnego zaangażowania partnerów społecznych we wszystkie procesy ewentualnego przeglądu obowiązujących przepisów dotyczących mobilności wojskowej, jeżeli mają one wpływ również na pracowników sektora cywilnego.

3.11. Przemieszczanie na dużą skalę wojsk i sprzętu wymaga znacznych, łatwo dostępnych zdolności podwójnego zastosowania, w szczególności taboru kolejowego. EKES popiera zatem łączenie zasobów oraz wzywa Komisję do wykorzystania ukierunkowanych programów finansowych w celu konsolidacji i odtworzenia flot. Podkreśla również potrzebę znacznie silniejszej integracji między głównymi portami UE a siecią kolejową, co nadal stanowi słaby punkt łańcucha logistycznego.

3.12. Plan ReArm Europe powinien obejmować gwarancje Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) oraz wykorzystywać umowy zakupu z wyprzedzeniem i narzędzia podziału ryzyka w celu zwiększenia zdolności przemysłowych. Projekty o potwierdzonej europejskiej wartości dodanej i pozytywnym wpływie na zatrudnienie powinny być objęte przyspieszoną procedurą zatwierdzania pomocy państwa ([8]). Ogólnie EKES zaleca wzmocnienie roli grupy EBI w transformacji bazy technologiczno-przemysłowej europejskiego sektora obronnego i podkreśla wkład wdrażanego przez EFI instrumentu kapitałowego w dziedzinie obronności w mobilizację finansowania kapitałowego dla europejskich przedsiębiorstw obronnych i przedsiębiorstw działających w dziedzinie technologii podwójnego zastosowania.

3.13. Europa powinna rozwijać centra innowacji w dziedzinie obronności i infrastrukturę testową, promować zamówienia oparte na wyzwaniach, powiązane z projektami sztandarowymi, oraz integrować ukraińską wiedzę specjalistyczną w zakresie technologii dronowych, rakietowych, cybernetycznych i logistycznych zgodnie z jasnymi ramami i standardami dotyczącymi współdzielenia własności intelektualnej opartymi na wartościach europejskich.

3.14. Europa mierzy się z wielowymiarowym kryzysem. Jednocześnie niezbędne są strategiczna jasność oraz szybkie wyeliminowanie najpilniejszych luk w zdolnościach, w szczególności aby utrzymać wsparcie dla Ukrainy. Ukierunkowany plan działania – z koniecznym ustaleniem priorytetów – musi iść w parze z całościowym podejściem.

4. **Wymiar społeczeństwa obywatelskiego w gotowości obronnej**

4.1. EKES uznaje wartość technologii i infrastruktury podwójnego zastosowania i podwójnego przeznaczenia oraz apeluje o konkretne ustalenia operacyjne, tak aby zdolności te umożliwiały również społeczeństwu obywatelskiemu korzystanie ze zwiększonych zdolności obronnych i zwiększonej gotowości obronnej.

4.2. Dodatkowe wydatki na obronność nie mogą oznaczać uszczerbku dla dorobku socjalnego UE i jej państw członkowskich. Ponieważ 100 mln obywateli UE żyje w ubóstwie lub jest nim zagrożonych, spójność społeczna jest również ważnym elementem odporności naszego społeczeństwa.

([8]) Dz.U. C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj.

4.3. Kilka państw członkowskich ponownie wprowadza obowiązek odbycia służby wojskowej. W związku z tym EKES zaleca ogólnounijną debatę ze społeczeństwem obywatelskim na temat wymogów obrony wojskowej i cywilnej. Taka debata mogłaby być powiązana z kampanią zaplanowaną przez Komisję we współpracy z monachijską konferencją bezpieczeństwa zatytułowaną „Chronić wspólnie to, co najważniejsze".

4.4. EKES wzywa do przyjęcia europejskiego podejścia do odporności wojskowej i cywilnej obejmującego całe społeczeństwo oraz podkreśla znaczenie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, edukacji, uczenia się przez całe życie i aktywności obywatelskiej ([9]). Obywatele muszą postrzegać siebie jako aktywnych uczestników ekosystemu obronności – w kontekście zarówno wojskowym, jak i cywilnym.

4.5. Organizacje wolontariackie również pozostają niezbędne dla reagowania kryzysowego i spójności społecznej. Należy uznać je za partnerów pierwszej reakcji oraz zapewnić im stabilne finansowanie, szkolenia i umocowanie prawne. Służby publiczne stanowią podstawę infrastruktury, ciągłości działania, mobilności oraz odporności demokratycznej. Inwestycje, interoperacyjność i ochrona personelu mają fundamentalne znaczenie dla gotowości obronnej.

4.6. Prawa żołnierzy różnią się znacznie w poszczególnych państwach UE. Skuteczna interoperacyjność wymaga pewnego stopnia harmonizacji, zgodnie z wartościami UE, których mają chronić i bronić. W warunkach pokoju powinno to obejmować prawo do gromadzenia się, dialog społeczny i reprezentację społeczną, zdrowie, bezpieczeństwo i ochronę rodziny, edukację i etykę zgodną z zasadą nadrzędności cywilnej i prawem humanitarnym, a także sprawiedliwe warunki pracy, mobilność zawodową i wsparcie w okresie przejściowym.

4.7. Partnerzy społeczeństwa obywatelskiego muszą być angażowani w opracowywanie planów gotowości. Zorganizowany dialog między organami a obywatelami wzmacnia zaufanie, legitymację oraz poczucie współodpowiedzialności ([10]).

4.8. Kształcenie formalne i nieformalne oraz kształcenie obywatelskie, a także stabilne finansowanie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego są niezbędne dla odporności społecznej oraz przeciwdziałania dezinformacji i manipulacji. Mają one zasadnicze znaczenie dla budowania europejskiej tożsamości zakorzenionej w pokoju, służbie i solidarności. Należy położyć nacisk na szybkie uczenie się, ciągły rozwój umiejętności poznawczych oraz skuteczne wykorzystanie sztucznej inteligencji do przeciwdziałania polaryzacji i dezinformacji w kontekście pojawiającej się wojny poznawczej, co pozwoli na wzmocnienie odporności społecznej i uzyskanie przewagi wojskowej i strategicznej.

4.9. Odporna Europa musi łączyć potencjał technologiczny ze spójnością społeczną. EKES proponuje europejski pakt na rzecz umiejętności obronnych, solidne normy pracy, mobilność międzysektorową, równowagę regionalną, zaangażowanie partnerów społecznych w transformację przemysłową oraz poszanowanie praw pracowniczych. EKES popiera również ustanowienie pilotażowego programu gwarancji umiejętności poprzez przyspieszone wdrażanie i ścisłe monitorowanie mikropoświadczeń i indywidualnych rachunków szkoleniowych, aby zbudować wszechstronną i odporną siłę roboczą w sektorze obronnym.

4.10. Demokratyczna rozliczalność nie podlega negocjacjom. EKES proponuje utworzenie publicznej platformy – uwzględnianej w rocznym sprawozdaniu na temat gotowości obronnej – umożliwiającej śledzenie wpływu zamówień publicznych, innowacji i zatrudnienia, a także coroczne oceny dotyczące konkurencji i MŚP oraz utrzymanie środków kontroli zbrojeń i przejrzystości w celu wspierania stabilności.

4.11. Europa musi zbudować potencjał obronny, który chroni pokój, ale nie prowadzi do militaryzacji, odstrasza, ale nie dominuje, oraz jednoczy, a nie dzieli. Wiarygodne zdolności obronne i spójna baza przemysłowa, prężne społeczeństwo obywatelskie, aktywni obywatele i demokratyczny nadzór stanowią tarczę wolnej i pokojowej Europy.

([9]) Dz.U. C, C/2026/42, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/42/oj.

([10]) Dz.U. C, C/2025/2957, 16.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2957/oj; Dz.U. C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

5. **Dostosowanie ambicji do możliwości**

5.1. EKES podkreśla, że europejska polityka obronna musi pozostać ambitna, ale zarazem realistyczna, i koncentrować się na tym, co da się osiągnąć w perspektywie najbliższego dziesięciolecia. Wszelkie inicjatywy UE w dziedzinie obrony lub bezpieczeństwa nie mogą odbywać się kosztem postępu społecznego, praw pracowniczych ani warunków pracy. Zwiększenie mocy produkcyjnych w europejskim przemyśle obronnym będzie możliwe tylko wtedy, gdy będzie mu towarzyszyć spójna strategia przemysłowa, ponieważ UE musi inwestować w cały łańcuch wartości. Niedawne zapowiedzi znaczących inwestycji muszą przełożyć się na długoterminowe zamówienia składane przez przedsiębiorstwa.

5.2. Równie istotne są wspólne ramy regulacyjne dotyczące towarów wojskowych – oparte na wspólnych normach, wzajemnym uznawaniu i uproszczonych procedurach, które przyspieszają opracowywanie, certyfikację i wdrażanie. Regulacje powinny umożliwiać rozwój zdolności, a nie go utrudniać.

5.3. EKES zauważa, że w planie działania nie podkreślono potrzeby spełnienia wymogów kwalifikowalności dostawców i produktów, o których mowa w art. 16 rozporządzenia w sprawie SAFE lub w rozporządzeniu w sprawie EDIP. To pominięcie może osłabić standardy kwalifikacyjne na etapie wdrażania, w tym w ramach projektów sztandarowych. Ze względu na wrażliwy charakter inicjatyw w dziedzinie obronności w planie działania należy wprost potwierdzić konieczność przestrzegania wymogów kwalifikowalności oraz wymogów bezpieczeństwa dostaw, aby zapewnić zgodność z obowiązującymi przepisami i utrzymać wysokie standardy.

5.4. EKES uznaje, że krajobraz geopolityczny uległ zasadniczej zmianie, i w związku z tym wzywa, by pogłębianie integracji gospodarczej i przemysłowej w dziedzinie obronności następowało równolegle z integracją polityczną i wojskową. Oznacza to pełne wykorzystanie potencjału Traktatu z Lizbony – w tym nadanie skuteczności klauzuli wzajemnej obrony zawartej w art. 42 ust. 7 TUE – wzmocnienie Sztabu Wojskowego Unii Europejskiej, nadanie rzeczywistego znaczenia klauzuli wzajemnej obrony oraz utworzenie Rady Ministrów Obrony w celu wspierania wspólnego rozwoju zdolności, budowania skutecznej europejskiej unii obrony i umożliwienia UE pełnienia roli filaru stabilności w wielobiegunowym świecie.

5.5. EKES uważa, że szybkie podejmowanie decyzji ma zasadnicze znaczenie dla gotowości obronnej. W związku z tym ponownie podkreśla potrzebę odejścia od jednomyślnego podejmowania decyzji w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa – dodatkowo do zapewnienia najlepszej bazy przemysłowej sektora obronnego. EKES odnotowuje rezolucję Parlamentu Europejskiego z 22 października 2025 r. ([11]), w której, wśród innych ważnych kwestii, poruszono m.in.i tę. Przypomina swoje własne wnioski z poprzedniej opinii ([12]), w której przedstawiono jedną z dwóch następujących możliwości jako rozwiązanie pośrednie służące osiągnięciu tego celu:

— wprowadzenie tymczasowej fazy testowej głosowania większością kwalifikowaną lub większością ponadkwalifikowaną (czyli zakładającą wyższe progi dla większości kwalifikowanej);

— częstsze stosowanie art. 44 TUE, aby w drodze delegacji przez Radę umożliwić współpracę między państwami członkowskimi, które chcą poczynić postępy i które dysponują odpowiednimi zdolnościami w dziedzinie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO).

Bruksela, dnia 18 marca 2026 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Séamus BOLAND

([11]) Parlament Europejski, 2024–2029 Teksty przyjęte.
([12]) Dz.U. C 140 z 21.4.2023, s. 20.